

Adroddiad i	Cabinet
Dyddiad y cyfarfod	18 Ionawr 2022
Aelod Arweiniol / Swyddog	Julian Thompson Hill
Awdur yr adroddiad	Steve Gadd, Pennaeth Cyllid ac Eiddo
Teitl	Cyllideb 2021/22 – Cynigion Terfynol

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn nodi goblygiadau Setliad Llywodraeth Leol 2022/23 a chynigion i gwblhau'r gyllideb ar gyfer 2022/23.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1 Mae'n ofynnol yn ôl y gyfraith i'r Cyngor bennu cyllideb gytbwys y gellir ei chyflawni cyn dechrau pob blwyddyn ariannol a gosod y lefel o Dreth y Cyngor o ganlyniad i ganiatáu i filiau gael eu hanfon at breswylwyr.

2.2 Darparu trosolwg o broses y gyllideb ac effaith y Setliad Llywodraeth Leol a chymeradwyo'r gyllideb ar gyfer 2022/23, gan gynnwys lefel Treth y Cyngor.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1 Nodi effaith y Setliad Llywodraeth Leol Drafft 2022/23.

3.2 Fod y Cabinet yn cefnogi'r cynigion a amlinellir yn Atodiad 1, ac y manylir arnynt yn Adran 4, ac yn eu hargymell i'r Cyngor llawn er mwyn llunio'r gyllideb yn derfynol ar gyfer 2022/23.

3.3 Argymell i'r Cyngor y cynnydd cyfartalog arfaethedig o 2.95% yn Nhreth y Cyngor.

3.4 Argymell i'r Cyngor fod awdurdod yn cael ei ddirprwyo i'r Pennaeth Cyllid ac Eiddo mewn ymgynghoriad â'r Aelod Arweiniol Cyllid i addasu'r defnydd o arian sydd wedi'i

gynnwys yng nghynigion y gyllideb o hyd at £500,000 os oes yna symud rhwng ffigyrau'r setliad drafft a'r setliad terfynol er mwyn gallu gosod Treth y Cyngor yn amserol.

3.5 Bod y Cabinet yn cadarnhau ei fod wedi darllen, deall ac ystyried yr Asesiadau o'r Effaith ar Les.

4. Manylion yr adroddiad

4.1 Derbyniodd y cyngor y Setliad Llywodraeth Leol Drafft ar gyfer 2022/23 ar 21 Rhagfyr ac arweiniodd at setliad cadarnhaol o 9.2% oedd yn cymharu â safle cyfartalog Cymru o 9.4%. Disgwylir y Setliad Terfynol ar 1 Mawrth ond mae Llywodraeth Cymru (LIC) wedi nodi na fydd yna lawer o newidiadau. O fewn y ffigur a gyhoeddwyd, mae Llywodraeth Cymru wedi cynghori bod nifer o gyfrifoldebau newydd, ac nid oes gan bob un ohonynt gyllid canlyniadol clir yn y data. Mae'r disgwyliadau sy'n ofynnol i ni eu hariannu yn cynnwys y canlynol:

- Mae cynnydd i gyflogau swyddi athrawon a staff nad ydynt yn dysgu wedi'i gynnwys yn yr GCR.
- Y cyfrifoldeb dros dalu Cyflog Byw Gwirioneddol i'n sector Gofal Cymdeithasol ein hun a'r sector Gofal Cymdeithasol preifat.
- Y costau gweithredol craidd mewn cysylltiad â'r Cyd-bwyllgor Corfforaethol newydd.
- Lliniaru ar gyfer y ffaith bod Cronfa Galedi Covid yn dod i ben ar ddiwedd y flwyddyn ariannol gyfredol.

4.2 Yn ôl addewid LIC, mae'r setliad drafft yn cynnwys cynnydd setliad cyfartalog mynegol o 3.5% ar gyfer 2023/24 a 2.4% ar gyfer 2024/25 (amcangyfrif o ffigurau CSDd fyddai 3.3% a 2.2%). Er bod hyn yn cael ei groesawu o safbwynt cynllunio, mae'n nodi y bydd angen gwneud penderfyniadau anodd dros y blynyddoedd i ddod.

4.3 Fel rhan o'r setliad roedd yna 'drosglwyddiadau i mewn' o £0.275 miliwn sydd wedi eu trosglwyddo i'r meysydd gwasanaeth perthnasol fel yn y blynyddoedd blaenorol:

- Ffioedd Clwyd ar gyfer Ailgyrchu Gwastraff Rhanbarthol: £0.109 miliwn
- Grant Gweithlu Gofal Cymdeithasol: £0.166 miliwn

4.4 Mae cynigion terfynol i gydbwysu cyllideb 2022/23 wedi eu dangos yn y Cynllun Ariannol Tymor Canolig yn Atodiad 1. Y prif feysydd twf a phwysau yw:

- Pwysau cyflog (can gynnwys cynnydd i Yswiriant Gwladol) o £3.000 miliwn
- Chwyddiant prisiau ac ynni £250,000
- Ardoll y Gwasanaeth Tân o £321,000
- Lwfans ar gyfer cynnydd yn y Cynllun Gostyngiad Treth y Cyngor o £350,000
- Pwysau chwyddiant ysgolion yn cael eu cydnabod yn swm o £3.769 miliwn
- Pwysau demograffig ysgolion o £606,000
- £3.127 miliwn i gydnabod pwysau'r galw a'r rhagolygon mewn Gwasanaethau Cymorth Cymunedol fel rhan o strategaeth hirdymor y cyngor i reoli cyllidebau gofal, yn ogystal â nodi'r rhaglen i sicrhau bod pob aelod o staff gofal yn cael Cyflog Byw Gwirioneddol.
- £0.750 miliwn i gydnabod y pwysau presennol mewn Addysg a Gwasanaethau Plant sy'n ymwneud â Lleoliadau y Tu Allan i'r Sir ac Adennill.
- £500,000 o bwysau i fodloni'r costau cynyddol yn y sector Cludiant Ysgol, sy'n dod yn amlwg yn y monitro misol.
- Buddsoddiad mewn blaenoriaethau sy'n dod i swm o £1.281 miliwn:
 - Buddsoddiad pellach mewn Prosiect Di-garbon o £0.440 miliwn, gyda £0.233 miliwn o hyn ar gyfer staff ychwanegol er mwyn ymgymryd â'r gwaith angenrheidiol, a'r £0.207 miliwn yn weddill ar gyfer ariannu effaith refeniw gwariant cyfalaf (benthyca darbodus)
 - Cynnydd terfynol sy'n ofynnol ar gyfer cynllun Llifogydd y Rhyl, sy'n gyfanswm o £0.081 miliwn
 - Buddsoddiad Cynyddol yn y Rhaglen Cyfalaf Priffyrdd fel y cynhigiwyd gan y Cyngor (£4 miliwn o gyfalaf) - angen amcangyfrif o £235,000 yn y Gyllideb Cyllid Cyfalaf
 - Angen £0.175 miliwn er mwyn cynnal lefelau sy'n bodoli eisoes o Wariant Cyfalaf o fewn Dyraniadau Bloc i wneud yn iawn am ddiffyg yng nghyllid LIC eleni
 - Mae hyn yn gadael £0.350 miliwn, sy'n cael ei gynnig i'w ddefnyddio yn y flwyddyn i ddechrau ariannu prosiectau cyfalaf yn ystod y flwyddyn (e.e. y rhai a ddygwyd ymlaen gan ymarfer Sganio'r Gorwel neu sy'n dod allan o'r Cynllun Corfforaethol newydd)
- Pwysau nad ydynt yn strategol ar y gwasanaeth o £1.111 miliwn - pwysau a gofynion ar gyfer buddsoddiadau gan y gwasanaethau eu hunain, ac wedi'u crynhoi yn Atodiad 2.

- Mae amcangyfrif o bwysau o £0.300 miliwn wedi cael ei gynnwys i dalu ar gyfer elfen CSDd o ofynion y gyllideb barhaus ar gyfer y Cyd-bwyllgor Corfforaethol newydd.
- O wybod graddfa'r setliad drafft sy'n nodi na fydd Cronfa Galedi Covid cyffredinol yn y flwyddyn ariannol nesaf (ond bod cronfeydd wedi'u cynnwys o fewn y setliad), mae cyllid Covid wrth gefn o £1.988 miliwn wedi'i gynnwys. Y gobaith yw, y bydd yn cael ei ddefnyddio ar gyfer costau untro nad oes modd eu hosgoi yn y flwyddyn ariannol nesaf, ond byddwn yn edrych ar ryddhau hwn yn y flwyddyn ganlynol i helpu gyda chydbwysu'r gyllideb.

4.5 Mae'r pwysau a nodwyd uchod yn dod i gyfanswm o £17.628 miliwn. Byddai angen setliad drafft o tua 11% er mwyn ariannu'r pwysau hyn i gyd. Mae'r setliad net +9.2% yn cynhyrchu £15.005 miliwn o refeniw ychwanegol gan adael bwlch cyllido o £2.623 miliwn. Mae'r eitemau canlynol wedi eu cynnwys yn y cynigion er mwyn pontio'r bwch hwnnw:

- Mae Cyllidebau Incwm Ffioedd a Thaliadau wedi bod yn destun chwyddiant yn unol â'r polisi Ffioedd a Thaliadau a gytunwyd sy'n cynyddu incwm allanol o £0.120 miliwn.
- Mae arbedion effeithlonrwydd gweithredol sy'n dod i swm o £634,000 wedi cael eu nodi, sydd o fewn cyfrifoldeb dirprwyol y Pennaeth Gwasanaeth mewn ymgynghoriad gydag Aelodau Arweiniol (gweler Atodiad 2 am grynodedb fesul categori).
- Nid oes arbedion wedi cael eu ceisio gan Wasanaethau Cefnogi Cymunedol nac ysgolion.
- Argymhellir bod Treth y Cyngor yn cynyddu o 2.95%, a fydd yn creu refeniw ychwanegol o £1.869 miliwn, ynghyd â mân newidiadau i Sylfaen y Dreth Gyngor. Mae hyn yn cymharu â chynnydd y llynedd o 3.8% a 4.3% y flwyddyn cyn hynny.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheolaeth effeithiol o gyllidebau'r cyngor a chyflawni strategaeth y gyllideb y cytunwyd arni yn sail i weithgareddau ym mhob maes. Mae'r cynigion yn cynnwys dyraniadau i barhau i gefnogi blaenoriaethau corfforaethol a gwasanaeth.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Nodir manylion yn Adran 4.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Mae Asesiadau o Effaith ar Les o ran cynnydd yn Nhreth y Cyngor wedi'u cynnwys yn Atodiad 4.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

Yn ogystal â'r adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, cafodd proses y gyllideb ei hystyried gan y Tîm Arwain Strategol, cyfarfodydd Briffio'r Cabinet, Arweinwyr Grŵp a chyfarfodydd Briffio'r Cyngor. Mae'r Fforwm Cyllidebau Ysgolion wedi'i gynnwys yn y cynigion drwy'r flwyddyn. Ymgynghorwyd ag Undebau Llafur drwy'r Cyd-bwyllgor Ymgynghorol Lleol. Mae pandemig Covid-19 wedi effeithio ar y lefel o ymgynghori ac ymgysylltu gyda'r cyhoedd. Ond er hynny mae cynlluniau mewn grym i ymgysylltu'n gynnar gyda'r holl fudd-ddeiliaid yn ystod proses gyllidebol 2023/24.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1 Nod y broses gyllidebol yw sicrhau bod y cyngor yn cyflwyno cyllideb gytbwys. Mae'r cynigion yn yr adroddiad hwn yn cynnig dull cytbwys sy'n cymryd yr egwyddorion proses gyllideb newydd i ystyriaeth:

- Anelu i gydnabod ac unioni pwysau o fewn blwyddyn a rhagweld pwysau gwasanaeth gymaint â phosibl er mwyn datblygu cadernid.
- Sicrhau bod gwasanaethau yn cael eu herio i gyflawni gwasanaethau effeithiol, ond i geisio lleihau effaith cynigion ar ddefnyddwyr gwasanaeth a staff.
- Cadw cynnydd yn Nhreth y Cyngor mor isel ag sy'n ymarferol bosibl.
- Cyfyngu'r defnydd o Arian Parod sydd ond yn gohirio'r angen i nodi arbedion.
- Cynnal cyllid ar gyfer blaenoriaethau corfforaethol.

9.2 Oherwydd y dyddiad hwyr iawn ar gyfer y Setliad Terfynol, argymhellir bod y Cabinet a'r Cyngor yn dirprwyo awdurdod i'r Pennaeth Cyllid ac Eiddo mewn ymgynghoriad â'r

Aelod Arweiniol Cyllid i addasu'r defnydd o arian sydd wedi'i gynnwys yng nghynigion y gyllideb o hyd at £500,000. Mae LIC wedi nodi ei bod yn annhebygol y bydd yna unrhyw newidiadau sylweddol, fodd bynnag mae'n synhwyrol cytuno ar gynllun wrth gefn ymlaen llaw.

9.3 Os nad yw'r cynigion yn yr adroddiad hwn yn cael eu derbyn, mae'n rhaid cyflwyno cynigion eraill i gydbwysu'r gyllideb.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae proses y gyllideb ynddi ei hun yn fesur ar gyfer rheoli risg, gyda'r nod o nodi, asesu a chytuno ar gynigion y gyllideb mewn modd sydd wedi ei gynllunio ac sy'n amserol. Byddai methu â chytuno ar y cynigion hyn heb gynnig cynigion posibl eraill, yn peryglu cyflawni cyllideb gytbwys ar gyfer 2022/23.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

Dan Adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau i weinyddu eu materion ariannol yn briodol.